

orsógombok, fibulák, bronzdrót, gyöngyök, üvegtöredékek, fenőkövek és őrlőkövek is előkerültek. Az objektumok sűrű előfordulása a szarmata telepen kedvező települési viszonyokra, intenzív telephasználatra és viszonylag magas lakosságára utal.

Ezen a részen csak néhány középső rézkori, badeni, szkíta, avar és Árpád-kori objektum fordult elő. A középső rézkorra biztosan két gödör datálható. Az egyikből nagy mennyiségű kerámiaanyag (közte haragos csőtálpas edény töredéke), állatcsont, 2 magkő (az egyik obszidián, a másik kova), valamint nagy mennyiségű, égett növényi maradvány került elő. A másik rézkori gödörben nagy mennyiségű paticsot, kerámiát, állatcsontot és egy hengeres alakú orsógombot találtunk. A kerámiaanyag alapján a két gödör a bodrogkeresztúri vagy a Ludanice-kultúrához sorolható.

Az avar korból több, az altalajba vájt és kőből épített kemence is előkerült. Az egyik kőkemencéhez kapcsolódó munkagödör másik oldalán egy földbe vájt sütőkemencét is feltártunk. A kőkemence omladékos volt. Az omladék elbontása után a kemence oldalfalának in situ megmaradt kövei patkó alakot rajzoltak ki. Az elbontott omladék alatt egy fél őrlőkövet találtunk.

A terület középső részén elszórtan helyezkedtek el, a lelőhely északi részén viszont ismét igen sűrűn egymásra ásták a badeni, szkíta, kelta, szarmata és Árpád-kori telepobjektumokat. Több helyen badeni korú feltöltődési réteget is sikerült megfigyelni. A badeni korszakból összesen 292 gödröt tártunk fel. Közös jellemzőjük, hogy szinte mindegyikben találtunk paticsot, négy gödörben igen nagy mennyiségben. A paticsok között sok áglyenyomatos darab volt. Az egész ásatás kiemelkedő leletei a két „paticsos” gödörből is előkerült, karcolással valamint fehér, piros festéssel díszített faldarabok (?). Három gödörben emberi, 18 gödörben pedig teljes vagy majdnem teljes szarvasmarhavázakat bontottunk ki. A betöltésből, esetenként a csontváz alól közvetlenül előkerülő késő rézkori edénytöredékek mindegyik gödröt egyértelműen a badeni időszakra datálják. A marhavázakat többnyire a medencecsont felé (hátra) fordított (törött) nyakkal találtuk. Figyelemre méltó, hogy 6 szarvasmarhát egymás melletti gödrökbe temettek el, az egyik gödörbe kettőt is. Egy külső kemence kőkeményre átégett anyagplatnival szintén biztosan badeni korú. A kerámiaanyagban mericék, kétosztatú tálak, hombárok, amfórák, szubkután füles tálak töredékei fordultak elő, de találtunk több teljesen épp vagy egészéig összeállítható edényt is. A kerámián kívül csiszolt kőbaltákat, pattintott kőeszközöket, csonteszközöket, állatcsontot, igen sok kagylót (*Unio crassus*) tartalmaz a leletanyag. A kerámiaanyag előzetes vizsgálata alapján a badeni telep a kultúra fiatalabb klasszikus fázisába sorolható.

A szkíta korszakból származik kilenc földbe mélyített ház, két külső kemence és 88 gödör. A házak két oszlophelyes, lekerekített sarkú téglalap, vagy egy cölöplyukkal ellátott kerek formájúak voltak. A szkíta leletanyagban behúzott peremű tálak, bikónikus, magas

fülű csészék, valamint kézzel formált edények, fazekak töredékei, orsógombok, állatcsontok fordultak elő.

A kevés kelta objektum az egész területen elszórtan, egymástól távol jelentkezett. Kiemelkedik közülük két ház, amelyek esetleg műhelyek lehettek: lejárt kemény padlójukon sok karólyukat bontottunk ki. Az egyik házban szövőszéknehezékeket és több orsógombot találtunk. A másik ház közepén hosszanti irányban elnyúló, rövidebb „árok” és a cölöplyukak eloszlása alapján talán valamilyen talpgerenda lenyomatát sejtethetjük padlóján. A kelta objektumokból duzzadt peremű, grafittal soványított edények, seprűdíszes, grafittal soványított edények, kihajló peremű, magasra húzott vállú tálak stb. töredékei, állatcsont és patics került elő.

A szarmata korból szintén földbe mélyített házakat, gödröket, árkokat, külső kemencéket tártunk fel. Több szarmata gödörben bontottunk ki ember- és kutyavázakat. A jellemző leletek hasonlóak, mint a terület DNy-i részén, de római téglákat, valamint egy teljesen ép Krisztus-monogramos mécses is találtunk.

Az Árpád-korból származó néhány objektumot – földbe mélyített kemencés házakat és a gödröket – szintén elszórtan találtuk. Leletanyagukat hullámvonalas díszű fazéktöredékek és állatcsont alkották.

A lelőhely középső és északi részén az egykori települések valószínűleg minden irányban túlnyúlnak a feltárás határain. Lelőhelyünk valószínűleg összefügg a vasútvonaltól ÉK-re feltárt Maglód 1. lelőhellyel, ahol szintén tártak fel badeni és szkíta objektumokat.

Munkatársak: Horváth Tünde régész (MTA RI); Hargitai András, Hatos János, Pál Róbert, Susics Diána, Szeredi Anna (SZTE), Biller Anna, Györkö Anikó, Mérai Dóra (ELTE) régészhallgatók; Barta Sándor, Bányai Kitti, Bodó Zsuzsa, Bosnyák Valéria, Bókáné Szálka Nikolett, Deák Gábor, Fehér Aliz., Fodor Gábor, Hajdú Károly, Hönig László, Kálmány Andrea, Kecskés Balázs, Kiss Enikő, Kiss László, Németh Dániel, Liebhaber Réka, Péter Dávid, Szabó Győző, Szabó Sándor, Szakmáry Béla, Szálka Levente, Szrnka Attila, Valek Tünde, Veress Marcell régésztechnikusok.

BÓKA GERGELY – FEKETE ZOLTÁN – KIS ATTILA – PATAY RÓBERT

137. Ecsér, 7. sz. lelőhely

(Pest megye) LT, Sza, A, Á

2005-ben folytattuk a tavaly megkezdett lelőhely szelvényeinek bővítését, összenyitását. Tekintettel a feltárható terület nagyságára (mintegy 10 ha) és a rendkívüli objektumsűrűsége, 4 régészcsapat dolgozott a lelőhelyen. Ennek eredményeként sikerült a kb. 70%-át feltárni. (Lásd az illusztrációt a 232. oldalon!)

A terület egészén szétszórtan, de főként a Ny-i részén kerültek elő kelta objektumok: házak, árkok, gödrök gazdag kerámiaanyaggal, valamint egy kirabolt sír. A telepszerkezet nehezen követhető, mivel a későbbi, rendkívül sűrűn jelentkező telepobjektumok valószínű-

leg elpusztították a kelta jelenségeket. A házak feltűnően nagyméretűek, hossz tengelyükben egy-egy cölöplyukpárral. Tűzhely, kemence nem tartozott hozzájuk. Az egyik ház padlóján több agyagnehezék került elő. Kiemelkedő jelentőségű a lelőhely déli részén előkerült kétosztatú, jó megtartású edényégető kemence.

A *szarmata telep* feltárása során alátámasztást nyert a már tavaly megfogalmazódott feltételezésünk, amely szerint egy korábbi – terra sigillatákkal és egyéb római kerámiával keltezett – Kr. u. 3. századi falura épült rá egy későbbi, valószínűleg 4. századi, szemcsés kerámiával jellemezhető telep. A késői(?) telep jellemző objektumtípusa a gödörbokor/anyagnyerőhely. Ezek a szabálytalanul egymásba ázott gödrök igen nagy felületűek, és helyenként több méter mélyek. Az egyik, kiemelkedően nagy (1276 m²) anyagnyerőhely összesen 193 kisebb-nagyobb gödörből állt. Gyakran megfigyeltük, hogy még a gödrök betöltése előtt kemencéket illetve füstölőket(?) vagy bizonytalan funkciójú, tüzeléssel kapcsolatos objektumokat alakítottak ki az aljukon. Az egyik gödörbokorban vasmegmunkálásra utaló nyomok kerültek elő (ércpörkölk?, vassalak darabok). Ugyanitt 3 vasbaltából álló szerszámkészletet találtunk.

Mindkét teleprészhez tartoztak sírcsoportok, amelyek zömét tavaly, kisebb részét az idén tártuk fel. 2005-ben főként a 4. századi temetkezésekre került sor. Ezek egy része árokkal kerített, némelyik kőpakolásos. Egy feltűnően nagyméretű, széles körárok közepén olyan kirabolt kőpakolásos temetkezés került elő, amelyben a sír oldalát nagyobb lapos, szabálytalan kőlapokkal bélelték ki, illetve ugyanígy takarták le.

Kiemelkedő az egyik, árokkal kerített, s ennek ellenére rabolatlan férfisír (a mellette, ugyanazon árkon belül eltemetett asszony sírját kirabolták). Az itt nyugvó halott torquest, mindkét csuklóján csüngőkkel ellátott karperecpárt viselt, kardját római áttört verettel díszített hüvelyben helyezték a sírba. Edénymelléklete szintén római gyártmány. Egy másik sírcsoportban szintén kardos (ún. „mágikus kardcsüngős”) sírt tártunk fel. Továbbra is több telepobjektumban (főként gödörben) találtunk bedobott emberi vázakat, néhány esetben viselkedésben, melléklettel eltemetve. Egy gödörbokorban 4 váz feküdt egymás mellett, az egyik mellett talált csat idegen a szarmata leletek között.

A lelőhely déli nyúlványában a gépi humuszolás során sikerült megőrizni egy planírozási (tereprendezési), jellemzően hamus réteget, amely a késő szarmata telepobjektumok fölé került, illetve a tereprendezés pillanatában még üres vagy csak részben betöltődött gödröket tömték be vele. A „planírozási” rétegbe ástak bele későbbi objektumokat, amelyek leletanyaga részben megegyezik a késő szarmatával (szürke és jól iszapolt, kézzel formált, szemcsés kerámia, sok esetben festett római? kerámia), részben pedig attól mind formailag, mind az agyag és égetés minőségét tekintve elüt. Előfordultak germános edényformák is. A népvándorlás korinak, közelebből valószínűleg hun korinak meghatá-

rozott lelethorizonttal egyidős egy kétosztatú edényégető kemence maradványa.

A hun kori(?) edényégető kemence munkagödrébe ástak bele egy gazdag *kora avar* sírt, amely aranyozott ezüst ruhadíszeivel, ametisztcsüngős aranyfülbevalópárjával, ezüst nagyszíjvégével emelkedik ki. A Ny–K-i tájolású sír alján „Szent Mihály lovára” utaló cölöplyukakat tártunk fel.

A *késő avar* korból több kőkemencés ház és gödör került elő. Az avar házak jellemzően téglalap alakúak, földbe mélyítették, padlójuk tapasztott, némelyiket többször megújították, ÉK-i sarkukban általában kőből épített kemence omladéka került elő. Az egyik gödörből egy ép, agancsból készített sótartó került elő, vésett növényi mintákkal díszítve.

A feltárt területen szórványosan találtunk *Árpád-kori* gödröket, amelyeket befésült vonalköteggel és hullámvonallal díszített fazéktöredékek, valamint bográcoldalak kelteznek.

Munkatársak: Cziráky Zsolt régész; Jakab Attila, Mérai Dóra, Nagy Nándor, Nékám Szandra, Varga Zsuzsa régészhallgatók (ELTE); Bereti Dóra, Bodó Zsuzsa, Deák Gábor, Horváth Gergely, Semperger Zoltán, Szabó Ágnes, Szászvári Linda, Takács Tamás ásatási technikusok.

KULCSÁR VALÉRIA – NAGY ANDREA – PESTI KRISZTINA – PATAY RÓBERT – RÁCZ TIBOR – VOICSEK VANDA

138. Ecsér, 8. sz. lelőhely

(Pest megye) V?

2005. június 13–28. között végeztünk kutatásokat a lelőhelyen. Az 1060 m²-nyi területen összesen 24 objektumot tártunk fel: 14 gödröt, 6 árkot, 2 házat és 2 különálló cölöplyukat. Kő- és csonttöredékeket szinte minden objektumban, de kerámiát csak szórványosan találtunk. A kerámiatöredékek kisméretűek, töredezetek voltak. Jellegük őskori, valószínűleg vaskori, de pontosabb kormeghatározásra nem alkalmasak. A 18. és 20. sz. házakat földbe mélyítették, alakjuk lekerekített sarkú téglalap. Tűzhelyük, padlójuk nem volt, leletanyaguk szegényes.

Munkatársak: Farkas Zoltán (ELTE), Hargitai András (SzTE) régészhallgatók; Bíró Csaba, Jakucs János, Kiss Enikő, Kovács Dömötör, Kulcsár Zoltán, Hajdú Károly, Progli Szabolcs, Ritzinger Ferenc, Sas Alexandra régésztechnikusok.

RÁCZ TIBOR

139. Ecsér, 9. sz. lelőhely

(Pest megye) A

2005. június 6–8. között 1580 m²-nyi területet tártunk fel a lelőhelyen. Az előzetes terepbejárások és gépi humuszolás során Árpád-kori kerámiatöredékek kerültek elő, a felületen azonban csak bizonytalan körvonalú foltok bontakoztak ki, amelyek a kutatás során jó részt újkorinak bizonyultak. Összesen 10 objektumot